

különböző felekezetek mindenike történetének műve terjedelmébe képest illő tért szentel. Ez hazánkban az első egyháztörténeti tankönyv, melyben az unitáriusok történetének méltányosabb tárgyalását látjuk. Jó lelkiismerettel ajánlhatjuk e könyvet minden érdeklettek figyelmébe.

P.

Észrevétel. Servét Mihály jellemrajzának az „Erd. prot. lap” általi megemlítésére. Az érintett lap könyvismertetője e kis művet megemlítvén, azt jegyzi meg: „E munka annak idejében nagy port vert külföldi irodalmi körökben. Most azonban, miután a Servét és Kálvin kérdése pro et contra már annyiszor meg volt vitatva, még pedig eredménytelenül — a felekezeti méltányosság és közeledés ez idejében nem tartjuk indokoltnak a további feszegetést, kivált ha az oly tendentious kiindulási pontot vesz föl mint a jelen mű, melynek polemikus oldalát fordító még jobban előtérbe állítani látszik. Jellemzi szerző felfogását hogy ugyane tárgyról már húsznál több kisebb nagyobb munkát bocsátott közre; ily meddő munkásságra vesztegeti más különben kétségbevonhatlan tehetségét”. A nélkül, hogy e rosz akaratú ismertetés mélyebb taglalásába bocsátkoznám, csupán néhány észrevételre szoritkozom. Az igaz, hogy e mű 1875-ben megjelenése alkalmával nagy sensatiót keltett. Méltó is reá, mert híven van írva. Le is fordította minden miveltebb nemzet a maga nyelvére, csak nálunk nem akadt egyetlen protest. lap, a mely azt a maga idejében ismertesse. S most midőn végre akadt ember, a ki azt lefordítsa, s az által egyháztörténetünknek némely homályos, eddig félreértett pontját honfiaink öntudatában felderíteni és helyrehozni segítsen, tendentious módon eléál egy prot. lap, vádolja a szerzőt és fordítót a felekezeti méltányosság álruhájában, s azt mondja, hogy „miután a Servét és Kálvin kérdése pro et contra már annyiszor meg volt vitatva, nem tartjuk indokoltnak a további feszegetést”. Itt kénytelen vagyok eszébe juttatni ismertetőnek, hogy nálunk e kérdés soha megvitatva nem volt. Csupán egy ref. író írta meg a Kálvin életét, béfeketítve Servétet a hol lehetett, a mire aztán egyik nagy nevű tudósunk néhány helyreigazító megjegyzést tett. Nálunk a kérdés így áll, s bizony helyesebben és a prot. elvhez hívebben cselekedett volna ismertető is, ha egyszerű lekiabálás helyett — a miben semmi virtus nincs — méltányolja a szerző fáradságát, igazuak ismeri a mi igaz, s a mit többé palástolgatni nem lehet, mert hangosan kiált.

S i m é n D.

KÜLÖNFÉLÉK.

Legfelsőbb kitüntetés. Vallásfelekezetünk érdemes püspökének, főt. Ferencz József urnak Ő cs. kir. apost. Felsége márt. 14-én kelt legmagasabb rendeletével a kir. tanácsosi czimet díjmentesen adományozni méltóztatott. A főt. püspök ur személye és az által vallásfelekezetünk irányában is tanusított legmagasabb királyi kegyelemnek és jóindulatnak e jelét velünk együtt egész vallásközönségünk és barátaink a legőszintébb örömmel üdvözlük.

Szent István király napjának megünneplése tárgyában Egyh. k. Tanácsuk a következő feliratot intézte az illető nméltóságú ministerhez :

Nagyméltóságú vallás és közoktatási Minister ur !

Nagyméltóságod f. évi február 8-ról 203 szám alatt kelt leiratában, hivatkozással a nméltu belügyi kormány f. évi jan. 15-ről kelt 3965 számú rendeletére, vallásfelekezetünk püspökét felhívni méltóztatott arra, miszerint papjainkat oda utasítsa, hogy ha a hatóság vagy lakóság kívánja, Szent István király napján, mely nap nemcsak egyházi, hanem nemzeti ünnep jellegével is birni mondatik, isteni tiszteletet tartsanak.

E tisztelettel vett leirásból, a mily örömmel győződött meg Egyh. Képv. Tanácsunk egyfelől a magas kormány hazafias, nemzeties rendezetéről, másfelől ép oly sajnálattal látja, hogy fenhivatolt magas rendeletével egy oly intézkedést és oly módon kíván életbe léptetni, mely első sorban magokkal az ide tartozó országos törvényekkel s ebből kifolyólag vallásfelekezetünknek egyházi és vallási ügyekben e törvények által biztosított önkormányzati és határozási jogával, valamint vallásfelekezetünk dogmatikus hitcikkelyeivel, vallásos szokásaival és vallásos érzületével egyaránt ellenkezik.

Hazai törvények — ugyanis — jelesen az 1868. évi 53-ik t. cz. 19. §-e az ünnepnapok tartása és megülése iránti intézkedést, a dolog természetéhez képest, kizárólag az egyes egyházak, vallásfelekezetek jogköréhez tartozónak ismervén el, valamely ünnepnapnak egyszerűen kormányi intézkedés általi elrendelése a fennálló országos törvényeknek oly nyilvános megsértése lenne, a melyet elhallgatnunk éppen a törvények iránti tiszteletben nyilvánuló hazafiui érzés tiltja.

Nem kevésbé sérelmesnek találja Egyh. Képv. Tanácsunk azt a kiviteli módozatot, mely szerint a czélba vett ünnep megtartását illetőleg papjaink a közigazgatási hatóság és lakóság kívánságára köteleztetnének isteni tiszteletet tartani, mi által a közigazgatási hatóságoknak az egyházi és vallásos dolgokba oly befolyás engedtetnék, melyet a törvény nem enged s a mely az egyházaknak és felekezeteknek a hit és vallás dolgában biró szabadságával és függetlenségével ellenkeznék, a lakosságot illetőleg pedig, főleg vegyes vallásuak által lakott községekben, e mellett még oly surlódásokra is alkalmul szolgálhatna, a melyek a legnagyobb kellemetlenségeket idézhetnék elő.

Mivel pedig a tartandó ünnep, habár az a Nagyméltu belügyi kormány rendelete szerint nemzeti lenne, mégis az e napon némely vallásfelekezeteknél tartatni szokott egyházi ünneppel egyidejűleg a templombau tartatván, multhatatlanul vallási jelleggel birna és egyházi ünnepnek tekintetnék, a mi vallásfelekezetünk egyházi szokásaival, szertartásával és vallásos hitnézetével és érzületével annyival inkább ellenkeznék, mert könnyen arra a téves eszmére vezethetne, hogy mi is apostoli első királyunkban a szentet ünnepeljük s így a nemzeti és dogmatikai ünnep eszméje összeavartatnék.

Az elősorolt okokon Egyh. Képv. Tanácsunk nem sérthetvén meg a törvényt, nem sérthetvén meg vallásfelekezetünk szabadságát s a hit

dolgában függetlenségét, vallásos szokásait és érzületét, mély tisztelettel kijelenteni kénytelen, hogy Nagymagdol a Püspökséghez intézett eme felhívásának nem tehet és nem tétethet eleget, sőt tisztelettel kéri Nagymagdot, hogy ezt a Nagymagdu belügyi kormányának is tudomására hozni méltóztassék. Egyébiránt kijelentjük, hogy kiválóan magyar nyelvű és nemzetiségű vallásfelekezetünk, a nemzeti érzület minden nyilvánulását mindig őszinte örömmel üdvözölte és üdvözlö s egyes tagjai valamint papjai erre nem várnak sem felhívást, sem buzdítást; és ha a magyar országgyűlés szükségesnek fogja látni törvényhozás útján István király napját vagy bármely más napot nemzeti ünneppé emelni s megülése módzatait, a mennyiben az egyházzal ünnepeltetnék meg, az egyházakkal egyetértőleg megállítani, vallásfelekezetünk, a mennyiben hitelveinkkel nem fog ellenkezni, bizonyosan teljes készséggel részt veend abban.

Az unitáriusok E. K. Tanácsának 1878 febr. 24. tartott üléséből.
alázatos szolgálói:

Ferencz József,
unitárius püspök.

Kovácsi Antal,
közigazg. jegyző.

„Egyházi Szónoklattan“ tekintettel a magyar egyházi beszédirodalomra czimű műre hirdet előfizetést Mitrovics Gyula sárospataki ref. hittanár és főiskolai lelkész. E művet már a szerző neve előnyösen ajánlja. Felhívjuk reá papjaink figyelmét. A 15—17 ivre terjedő mű előfizetési ára 1 frt. 50 kr, mely összeg legzélszerűbben postautalvánnyal egyenesen szerzőhöz Sárospatakra küldendő. Bolti ára 2 frt leend.

A székely-udvarhelyi jótékony nő-egyesület első évkönyve. Összeállították az igazgató választmány megbízásából: Zajzon Ferencz, Kovács Antal, Dr. Nagy Sámuel. Ez évkönyv az egyesület 1875. márt. 1-től 1878. márt. 1-ig terjedő három éves eredményteljes életét tünteti fel. Az egyesület tőkéje jelenleg tesz: 2084 frtot 87 krt. Az egyesület elnöke: Ugron Lázárné ő nagysága. Üdvözljük Udvarhelyi lelkes hölgyeit nemes munkálkodásukban.

Az új pápa Pecci Joákim, pápai camerlengo lett, XIII. Leo név alatt. Pecci 1810-ben született Carpinetoban, 1853-ban perugiai érsek-ké és bibornokká, 1877 szeptemberében pápai camerlengóvá és f. évi febr. 20-án pápává lett. Sokan szerencsésnek tartják e választást.

Jelen füzet élén veszik olvasóink kedves emlékü püspökünk Kriza János arczképét. A szives gyűjtőknek és adakozóknak, a kik e kép létrejöttét elősegítették, addig is a míg a teljes névsort közölhetők, hálás köszönetünket fejezzük ki.

